

Při cestě letadlem z Kodané do Grónska máte pocit, jako by se zastavil čas. Doháníte jedno časové pásmo za druhým, palubním okénkem sledujete slunce, které pořád ne a ne zapadne, a ručičky na hodinách vrátí při přistání o velký kus zpátky. A sami jako byste se vraceli ještě mnohem dál – do velkolepé, křišťálově čisté a civilizací téměř nedotčené přírody. Dýchne na vás chlad pevninského ledovce a exotika prehistorického propojení zemských kontinentů: KANGERLUSSUAQ.

Ze by nějak zvlášť voněla – samozřejmě páchnou, ale úplně jinak. Pižmoni žijí v Grónsku minimálně stejně dlouho jako Inuité (4 – 5 tisíc let), kteří je odedávna lovili pro chutné maso. V nedávné době však žili volně pouze v severovýchodním Grónsku a Kanadě. V roce 1962 bylo menší chovné stádo přestěhováno do Kangerlussuaqu (27 zvířat se během 30 let rozmnožilo na neuvěřitelných 3500 kusů!) a od osmdesátých let žijí pižmoni také v severozápadním

a jižním Grónsku, na Spieberkách, na Sibiři a na Aljašce. Dnes jsou téměř v celém Grónsku chráněni. Zvíře je něco přes metr vysoké a váží 200 – 400 kg. Hůňatá kožšina s dlouhými chlupy vytváří mylný dojem nemotorného tanku, pižmon však dokáže prudce akcelerovat. Není radno se k němu přibližovat na méně než 30 metrů, jinak na vás zaměří svůj kamenný pohled, sklopí hlavu a výhrůžně zapřká, což nevyvolává

dvakrát příjemný pocit. Uvědomíte si, že na širé pusté pláni nemáte kam utéct, a tak je rozumnější raději pižmonovi zmizet z dohledu.

Není tomu tak dávno, co letišť pravidelně navštěvoval pižmon Willie, který rád vyhledával lidskou společnost a krátil americkým vojákům dlouhou chvíli. Když se časem začal procházet i po přistávací ploše, nechal jej velitel základny chytit

a saně sloužil jako veledůležitý zimní dopravní prostředek. Spřežení tvoří obvykle 8 – 12 větrovité zapřážených psů. V mnohých loveckých revírech jsou saně populárnější než sněžné skútry, které jsou příliš hlučné a plaší lovouny zvěř. Zima je však ještě daleko. Je konec léta, psi lině polehávají a zvědač okukují a očichávají každého nově přichozího. Nejdřív z nich máte trochu strach – chcete třeba vytáhnout z batohu fotoaparát a oni jsou přesvědčení, že jste jim přinesli něco k snědku. V podstatě se však nemusíte bát. V Grónsku platí pravidlo, že když pes kousne člověka, majitel zvíře okamžitě zastřelí, protože není zaručeno, že nebude kousat dál. A psi jako by to věděli – jsou velmi přátelští a hraví.

V Ilulissatu se narodil velký polární badatel Knud Rasmussen, který sepsal pověsti a mýty polárních Eskymáků a přeložil je do danštiny. Kromě toho založil daleko na severu obchodní stanici Thule. Na jejím místě později USA vybudovaly vojenskou základnu, která vešla do povědomí světové veřejnosti především »atomovou afeřou« v lednu

▲ Grónská národní vlajka symbolizuje slunce.

▲ Pižmoni, zvířata, která jsou téměř v celém Grónsku přísně chráněna.

Jméno letiště, stejně jako každý jiný grónský zeměpisný název, má konkrétní význam, v tomto případě velký fjord (měří plných 170 km). Evropana však mohou grónské názvy poněkud vyvést z míry, protože stejných výrazů často používali a používají nezávisle na sobě lidé v mnoha izolovaných osadách, a tak při podrobnějším pohledu na mapu Grónska zjistíte, že každý druhý či třetí ostrůvek se jmenuje Qeqertaq, což prostě a logicky znamená ostrov. Dánové, s nimiž je Grónsko propojeno pupečnickým (tj. finančním) šňúrou, tento problém vyřešili tím, že si všechna důležitá místa pro jistotu pojmenovali ještě jednou, a tak se například Kangerlussuaq jmenuje také Søndre Stromfjord. Letiště zde založili během druhé světové války Američané a celá oblast ně-

místa pro jistotu pojmenovali ještě jednou, a tak se například Kangerlussuaq jmenuje také Søndre Stromfjord. Letiště zde založili během druhé světové války Američané a celá oblast ně-

Pižmoni

Při toulkách okolím letiště můžete narazit na pižmoně – neopdivnější grónská zvířata, jež pocházejí z pradávných časů a žila spolu s mamuty a jinými zvířaty doby ledové v celé severní Eurasii. Název (anglicky musk-ox) vznikl jazykovým omylem – Evropané se poprvé setkali s těmito velkými chlupatými zvířaty v severoamerické tundře, kde jim Indiáni říkali musceg. Evropané se mylně domnívali, že název má souvislost s pižmem (anglicky musk), kterým jsou zvířata údajně cítit, což ovšem není pravda. Ne

Všechna opravdová moudrost existuje jen daleko od lidí, tam ve velké samotě, a lze ji dosáhnout jen utrpěním.

Strádná i utrpění je to jediné, co může otevřít mysl člověka tomu, co je skryto ostatním. Saman Iglugarjuk, Lid sobú

do sítě a odvézt pryč vrtulníkem. Letiště však Williemu natolik učarovalo, že se brzy vrátil a celá procedura se několikrát opakovala, než velitelé povolily nervy a dal zvíře odstřílet.

Ilulissat

Necelou hodinu letu místní linkou směrem na severozápad leží třetí největší grónské město s poetickým názvem Ilulissat – plovoucí ledovce. Dánsky se město jmenuje daleko prozaičtěji Jakobshavn – podle kodaňského kupce Jakoba Severina, který zde v roce 1741 založil kolonii. V ústí nedalekého fjordu se uvolňuje do moře pevninský ledovec a vytváří kolem města okouzující scénérii plujících ledovcových hor. Led se uvolňuje rychlostí až 30 m denně a jeho roční objem dosahuje údajně 20 km³. Teplota moře ani v létě nepřesáhne pár stupňů nad nulou. Někdy se stane, že obrovský plovoucí ledovec pukne a vytvoří několikametrovou vlnu, která se přiválí do přístavu, kde dokáže utrhnout zakotvené lodě a roztržít je o běh.

Ranní, probouzející se Ilulissat je kouzelný, všude spousta volně pobíhajících psů, z nichž jen málokterý jsou uvázaní na řetězu. Statistika uvádí, že na čtyři tisíce obyvatel města připadá asi šest tisíc psů. Vysvětlení je nasnadě. Jsme pár set kilometrů nad polárním kruhem, kde psi spřežení

▲ Pověsná jedna desetina ledovce, zbytek je pod hladinou.

1968. Tehdy se nad severním Grónskem zřítilo americké letadlo se čtyřmi vodíkovými bombami na palubě. Záležitost není dodnes plně objasněna a uzavřena a nepřestává proto zaměstnávat grónské i dánské hromadné sdělovací prostředky.

Iglú

V Ilulissatu můžete za 1200 dánských korun přespat v jednom z pěti aluminiových iglú, která nechal postavit podnikavý švýcarský ředitel Hotelu Arctic. Pronajímá je jako dvoulůžkové hotelové pokoje s polárnkovou výhledkou na ledovcovou zátoku a ostrov Disko. V ceně je zahrnut veškerý komfort včetně WC, koupelny, telefonu a televize. V nejbližší budoucnosti se tato forma romantické turistiky má rozšířit po celém Grónsku. Moderní materiály, z nichž jsou novodobá iglú postavena, jsou údajně schopny vzdorovat i nejkřutějším mrazům, jež na ostrově vládnou uprostřed arktické zimy.

Vratně se však kousek zpátky. Iglú, podle nového grónského pravopisu illu, znamená dům bez ohledu na materiál, i když si každý z nás při zvuku tohoto slova vybaví spíše klasickou sněžovou kupoli. Sněžná iglú byla stavěna spirálovitě ze sněžových bloků o rozměrech 80x50x15 cm. Snh

▲ Plovoucí ledovce

